

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

УДК 658.5

Богомол Д. О., студентка 4 курсу
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Дефіцит ресурсів є одним із важливих факторів подолання кризових явищ в економіці України. Головним напрямком в ресурсозабезпеченні є ресурсозбереження. Завдяки цьому може бути досягнуте зниження матеріало- та енергомісткості продукції, її собівартості, підвищення рентабельності виробництва, зменшення потреб в ресурсах і отримання засобів для їх придбання. Ресурсозбереження представляє собою метод господарювання, який охоплює комплекс технічних, економічних, організаційних заходів, що направлені на раціональне використання ресурсів і забезпечення потреб в них головним чином за рахунок економії.

Проблему ресурсозбереження було розглянуто вченими: Дацій Н.[1], Іпполітова І. Я.[2], Капленко Г. В.[3], Луцишин Н. П.[4], Макаренко М. В.[5], Кіндзерський Ю. В.[6], Сотник І. М.[7], Шишков Ю. [8], Д. Юїлл та ін.

Метою статті є обґрунтування науково-теоретичних засад ресурсозбереження як основи сталого розвитку країн.

У вирішенні проблеми збереження ресурсів значну роль відіграє їх раціональне використання. Дана проблема має особливе значення в силу обмеженості запасів основних видів корисних копалин, нерівномірності їх розміщення. Успішне вирішення проблеми комплексного використання ресурсів на підприємстві в умовах становлення ринкової системи господарювання може забезпечити збільшення обсягів випуску продукції, підвищення прибутковості.

Вважається за доцільним розглянути світовий досвід наукових уявлень про місію (призначення) регіональної політики щодо використання та розвитку ресурсного потенціалу, роль держави в її

здійсненні, місце цієї політики в системі державного регулювання економічного життя суспільства.

Світовий досвід свідчить, що в індустріально-технологічно розвинених країнах державна політика направлена на підвищення конкурентоспроможності країни через регіональне зосередження зусиль.

Основний принцип сучасної політики як на державному, так і на регіональному рівнях – забезпечити існування глобально конкурентоздатної, інноваційної та ефективної політики щодо ефективності використання ресурсного потенціалу економіки. З цього приводу заслуговує на увагу досвід ресурсозберігаючої політики в промислово розвинених країнах Східної Європи, який показує, що в основі позитивних результатів у галузі економії матеріально-сировинних ресурсів лежить довгострокова ресурсозберігаюча політика.

В індустріально розвинених зарубіжних країнах ресурсозбереження є одним з основних напрямів підвищення ефективності економіки. В останні роки ресурсозбереження розглядається як важливий фактор, що забезпечує економічну та політичну незалежність цих країн, що вимагає надання йому статусу державної політики та передбачає: переважне поєднання ресурсозбереження та природоохоронних цілей на основі широкомасштабного застосування мало- та безвідходних технологій; концентрацію науково-технічних та інвестиційних зусиль на створення та використання ресурсоекономічної та надійної техніки; чітку етапізацію ресурсозберігаючої політики.

Характерна особливість механізмів ресурсозберігаючого розвитку таких економік – комплексний підхід, що включає інструменти регулювання найважливіших сфер господарської діяльності: структурно-інвестиційний, грошово-кредитний, податковий, ціновий, нормативно-правовий, програмно-цільовий, інформаційний, адміністративно-організаційний, управлінський та стимулюючий.

В Японії, наприклад, склалася така цільова спрямованість інвестицій: не менше 30% виділяється на розширення потужностей, 20% – на засоби автоматизації та 8-10% – на економію сировини, матеріалів та енергії [5].

У Франції держава фінансує не менше 25-30 % вартості ресурсозберігаючих заходів господарських організацій. Там передбачається пряме державне фінансування ресурсозбереження в непромисловому секторі (наприклад, в установці енергетичних пристроїв з утилізації відходів), а також в малих та середніх підприємствах. Крім того, використовується пільгове кредитування ресурсозберігаючих заходів. Норма процентної ставки в цьому випадку на 8-10 % нижче звичайної [3].

У США та Великобританії передбачена можливість отримання власниками будинків безпроцентних позик для перебудови будівель та купівлі обладнання в цілях економії енергії за рекомендаціями, підготовленими кваліфікованими фахівцями державних агентств або компаній з розподілу електроенергії та газу [2].

В Японії надається податкова знижка по енергозберігаючому обладнанню (зменшується оподатковувана база на 25-30 % його вартості) або прискорена (30 % річна) амортизація [5].

У Франції, функціонують регіональні агентства енергії, які виконують координуючу та інформаційну роль та діють при 22 регіональних радах. Їхня мета – розробляти регіональні енергетичні п'ятирічні та проміжні плани, в яких передбачено реєстр енергоресурсів регіону, а також розглядати умови для досягнення можливо більшої економії енергії, поліпшення енергетичної забезпеченості регіону, його діяльності в цій області та визначення заходів, спрямованих на реалізацію регіональних енергетичних планів [3].

У США, використовуються програми «взаємної економії», згідно з якими компанії йдуть на безкоштовне переобладнання об'єктів соціально-побутового призначення, покриваючи свої витрати за рахунок отримання від них протягом ряду років до 75 % зекономлених завдяки зниженню ресурсоемності коштів [2].

В Японії заходи для заохочення економії енергетичних ресурсів були зведені в єдину програму під назвою «Місячне світло». В ній поряд із заходами щодо розвитку науково-технічного прогресу передбачені субсидії та інші форми стимулювання для приватних фірм (пільгові

кредити, податкові знижки та інші), які розробляють економічні види обладнання [5].

Як випливає з вищевикладеного, в країнах з ринковою економікою проводиться велика та кропітка робота щодо вдосконалення економічних, правових, адміністративно-організаційних та управлінських заходів, що стимулюють ресурсозбереження. Сам перехід до ринкової економіки автоматично не створює необхідних механізмів для підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення абсолютної ресурсної безпеки. Тому в умовах України питанням ресурсозбереження слід приділяти більше уваги.

Вагомим інструментом реалізації політики ресурсозбереження є формування та реалізація державних програм ресурсозбереження. Зменшення екологічного тиску на природне середовище і здоров'я людей потребує проведення масштабних заходів, пов'язаних з оновленням виробничих потужностей, будівництвом очисних споруд, запровадженням інноваційних виробничих технологій. Це можливо лише за належного рівня фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження.

Визначено, що на сьогодні фінансове забезпечення програм і заходів ресурсозбереження здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, власних коштів підприємств, коштів системи екологічних фондів і в рамках міжнародного співробітництва, що цілком відповідає сучасним вимогам. Проте співвідношення цих напрямів і особливо їх кількісне наповнення не відповідають вимогам екологічно зорієнтованого соціально-економічного розвитку.

Вагомими джерелами фінансових надходжень можуть бути платежі та штрафи за забруднення; податки на використання природних ресурсів; податки на екологічно шкідливу продукцію; платежі споживачів природних ресурсів; плата за видачу дозволів і ліцензій; добровільні внески та пожертвування; гранти; кредити міжнародних фінансових інститутів.

Зарубіжний досвід щодо фінансового забезпечення ресурсозберігаючих програм та заходів, доводить, що у реалізації

фінансової політики ресурсозбереження мають бути активно задіяні усі суб'єкти господарювання: держава, інституційні інвестори, підприємства, фінансові установи, домогосподарства. Запровадження досвіду розвинених країн щодо реалізації програм та заходів ресурсозбереження в Україні потребує врахування особливостей соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних утворень, ресурсоємності галузей економіки та сфер діяльності.

Адаптування зарубіжного досвіду в Україні доцільне за умови використання різних варіантів фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, а саме за допомогою грантів, кредитних ліній, екологічних фондів, комерційних позик, що значно підвищить ефективність фінансового забезпечення та сприятиме ефективній реалізації ресурсозберігаючих програм.

Література

1. Дацій Н. Організація системи ресурсозбереження в умов ринкових перетворення / Н. Дацій // Схід. – 2009. – № 2 (52). – С. 36 – 38.
2. Іпполітова І. Я. Формування стратегії ресурсозбереження на підприємстві. Фінансові послуги : проблеми теорії та практики : монографія / Л. В. Временко, К. І. Докуніна , О. А. Ягольницький та ін. – Х. : Видавництво «Лідер» , 2016 . – 33 – 46 С.
3. Капленко Г. В. Економічні інтереси як основа регіонального відтворювального процесу і методи їх регулювання / Г.В. Капленко // Регіональна економіка. – 2006. – №3. – С. 222 – 229.
4. Луцишин Н. П. Формування інституційної структури регіональної політики в країнах Європи / Н.П. Луцишин // Регіональна економіка. – 2007. – №3. – С. 199.
5. Макаренко М. В. Оцінка інноваційного потенціалу як інструмент управління інноваційним розвитком регіону / М.В. Макаренко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3. – С. 62 – 71.

6. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / Відп. ред. Ю.В. Кіндзерський. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАНУ, 2007. – 408с.

7. Ресурсозбереження та економічний розвиток України: Формування механізмів переходу суб'єктів господарювання України на базі ресурсозберігаючих технологій: (Монографія) / За заг. ред. к.е.н., доц. І.М. Сотник. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2008. – 551 с.

8. Шишков Ю. Регионализация и глобализация мировой экономики / Ю. Шишков // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 8. – С. 3 – 20.

Науковий керівник,
к.е.н., доц.

Іпполітова І.Я.

Опубліковано в авторській редакції